OD REDAKTORÓW

Oddajemy do rąk czytelników tom składający się z prac naukowych, napisanych przez przyjaciół i uczniów Profesora Sławomira Gali, którzy w ten sposób pragną uczcić pamięć tego wybitnego językoznawcy, cenionego w kraju i zagranicą, wychowawcy wielu pokoleń polonistów, niestrudzonego organizatora nauki.

Prof. Sławomir Gala ponad 40 lat był związany z łódzkim środowiskiem naukowym, z Wydziałem Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, w którym podjął pracę w 1972 roku i gdzie przebył drogę awansów naukowych od starszego asystenta do profesora zwyczajnego (1997). W kręgu jego głównych zainteresowań naukowych pozostawały dwie dziedziny językoznawstwa – onomastyka i dialektologia. W blisko 200 publikacjach – monografiach, rozprawach i artykułach naukowych, recenzjach, artykułach popularnonaukowych oraz redakcjach prac wieloautorskich – odnaleźć można również inne treści, związane z dydaktyką języka polskiego i naukoznawstwem¹.

Początkowo przedmiotem Jego badań stała się antroponimia współczesna. W 1976 roku, pracując w Katedrze Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej, przedstawił rozprawę doktorską, przygotowaną pod kierunkiem prof. Karola Dejny, nt. *Nazwiska i przezwiska ludności byłego powiatu piotrkowskiego* (opublikowana w 1979 roku w zmienionej postaci, pt. *Słowotwórstwo nazwisk i przezwisk ludności byłego powiatu piotrkowskiego*), w której, na podstawie danych urzędowych oraz funkcjonujących w kulturze ludowej nazw osobowych, wy dobył mechanizmy motywacyjne powstawania nazwisk i przezwisk. Swoje zainteresowanie antroponimią regionu piotrkowskiego kontynuował w późniejszych latach, publikując *Słownik nazwisk i przezwisk ludności ziemi piotrkowskiej* (1987) oraz *Nazwiska historyczne piotrkowian* (2001, współaut. E. Piotrowicz), w której, na podstawie danych wydobytych z ksiąg cechowych piotrkowian, pochodzących z XVI–XVIII wieku, omówił mechanizmy motywacyjne ustalania się nazw osobowych. Skierowanie uwagi na zagadnienia związane z historycznym kształtowaniem się polskich nazwisk związane było z Jego wcześniejszymi badaniami nad antroponimami, należącymi do wybranego typu morfologicznego. Historyczne mechanizmy ustalania się określonego proto/nazwiska w dziejach polszczyzny – od XII do XIX wieku – opublikował w monografii *Polskie nazwy*

¹ Pełna bibliografia prac Prof. S. Gali została zamieszczona w tym tomie.

osobowe z podstawowym *-l-*, *-ł-* w części sufiksальной, (wyd. 1, Łódź 1985, wyd. 2, 1992 – rozprawa habilitacyjna).

W licznych artykułach i rozprawach wielokrotnie poruszał zagadnienia teoretyczno-antroponimiczne, zob. np. *Przeniesienia, derywaty, powielenia* (1980), *System antroponimiczny imion, przezwisk, nazwisk* (1991). Przedmiotem Jego zainteresowania były przede wszystkim istota i miejsce onimów w systemie języka. Wyrażał przekonanie, że z sekundarności nazw własnych wobec prymarnych wyrazów pospolitych wynika ich odmienność semantyczna i, w pewnym zakresie, odrębność gramatyczna, co implikuje ich inną, niż pełnią przez nomina appellativa, funkcję, por. *W sprawie językowej definicji nazw osobowych* (1981), *Kategorie semantyczne a odmiany stylistyczne w antroponii* (1983), *Gramatyka onomastyczna a gramatyka języka* (1998), *Zagadnienie prymarności i sekundarności w onomastyce* (2003). Był autorem syntezy onomastyki polskiej *Onomastics in Poland: From 19th-century beginnings to the present*, zamieszczonej w *History of Linguistics in Poland* (Amsterdam – Philadelphia 1998, wyd. 1) oraz w *Towards a History of Linguistics in Poland* (Amsterdam – Philadelphia 2001, wyd. 2).

Badaniom onomastycznym towarzyszyło zainteresowanie dialektologią, co wiązało się z regionalnym charakterem nazw własnych. Profesor opublikował kilka artykułów podejmujących zagadnienie relacji tych dwu dyscyplin, por. np. *Antroponomia a dialektologia – zależności metodyczne* (1986), *Antroponomia ludowa w badaniach nad słowotwórstwem gwarowym* (2001), *Słowotwórstwo onomastyczne i słowotwórstwo gwarowe* (2002). Bliższe zainteresowanie się zagadnieniami dialektologicznymi związane było z podjętymi od roku 1986 badaniami nad ogólnopolskim atlasem gwar polskich. Jako uczeń, współpracownik i kontynuator dzieła prof. Karola Dejny, twórcy łódzkiej szkoły dialektologicznej, współuczestniczył w organizowaniu prac, eksploracji terenowej (wspólnie z dialektologami z innych ośrodków), w opracowaniu koncepcji atlasu i jego wykonaniu. Rezultatem tych działań jest czterotomowy, tzw. wielki *Atlas gwar polskich* (1998–2002). Bardzo ważną pozycję w dorobku redakcyjnym Profesora stanowi *Wybór pism polonistycznych i slawistycznych* Karola Dejny (2009). Postaci swojego mistrza Profesor Sławomir Gala poświęcił liczne wspomnienia oraz opracowania biograficzne i bibliograficzne.

Z koncepcji badań nad kartograficzną syntezą polskiej dialektologii wyrósł pomysł omówienia stosunków językowych na obszarze Polski środkowej, który zaowocował opublikowaniem w roku 1994 dwutomowej monografii *Małopolsko-śląsko-wielkopolskie pogranicze językowe*. Problem rozprzestrzeniania się innowacji językowych na obszarach położonych w strefach wpływów graniczą-

cych ze sobą dialektów i języków oraz dynamika zmian zachodzących w gwarach stały się także przedmiotem zainteresowania zespołu łódzkich dialektologów, pracujących pod kierownictwem Prof. Sławomira Gali w utworzonej w 1997 roku Katedrze Dialektologii Polskiej.

Kontynuacją badań nad zróżnicowaniem polskiego obszaru dialektalnego było podjęcie przez Profesora Sławomira Galę prac nad zjawiskami słowotwórczymi w gwarach. Nowatorskie rozwiązania metodologiczne, zaproponowane w wielu artykułach, zob. np. *Słowotwórstwo gwarowe a słowotwórstwo polszczyzny ogólnej* (2000), *Autonomiczna czy suplementarna rola słowotwórstwa w definiowaniu gwar* (2005), *Diachronia czy synchronia w badaniach słowotwórstwa gwarowego* (2006), *Od słowotwórstwa w gwarach do słowotwórstwa gwarotwórczego* (2008), a także publikacja *Kwestionariusza do badań słowotwórstwa i słownictwa w gwarach pogranicza wielkopolsko-małopolsko-mazowiecko-śląskiego* (2008), *Indeksu alfabetycznego i indeksu a tergo do „Słownictwa ludowego...”* Karola Dejny (2010, wraz z uczniami) oraz ostatniej, wydanej w 2014 roku, pracy pt. *Rzeczownikowe derywaty sufiksalne w gwarach północnomalopolskich i małopolsko-mazowiecko-wielkopolskiego pogranicza* (razem z Beatą Galą-Milczarek), wyznaczają Jego uczniom drogę postępowania badawczego, prowadzącą do syntetycznego ujęcia wiedzy z zakresu słowotwórstwa gwarowego.

Prof. Sławomir Gala był człowiekiem, który z pasją i poświęceniem podchodził nie tylko do pracy naukowej, ale także do innych obowiązków wynikających z powinności nauczyciela akademickiego. Oddany sprawie „universitas” kształcił kolejne pokolenia językoznawców i angażował się w działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną w Uniwersytecie Łódzkim i poza nim.

Dużą wagę przykładał Profesor do kształcenia kadry. Wypromował ponad 150 magistrów i 12 doktorów, spośród których 3 osoby posiadają tytuł doktora habilitowanego. Uczestniczył, jako recenzent, w kilkunastu przewodach – doktorskich i habilitacyjnych. Opiniował osiągnięcia naukowe na tytuły profesorskie oraz wnioski o awans na profesora zwyczajnego. Ostatnim jego dziełem na polu dydaktyki uniwersyteckiej był zrealizowany pomysł powołania w Uniwersytecie Łódzkim nowego kierunku nauczania: logopedii z audiologią, uruchomionego w roku akademickim 2012/13.

Aktywnie uczestniczył w życiu Wydziału Filologicznego UŁ, gdzie m.in. pełnił funkcję prodziekana (1986–1989), kierował Zakładem Dydaktyki Języka Polskiego i Literatury Polskiej (1993–1997), Katedrą Dialektologii Polskiej (od 1997 roku), w 2012 roku przemianowaną na Katedrę Dialektologii Polskiej i Logopedii oraz Studium Doktoranckim (1993–2009). Na podstawie międzyuczelnianych umów o współpracy z Zakładem Filologii Ukraińskiej UMCS (Lublin),

z Katedrą Filologii Polskiej Uniwersytetu w Grodnie (Białoruś), Uniwersytetem T. Szewczenki w Kijowie (Ukraina) oraz dzięki niesformalizowanym kontaktom z filologami z Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (Kijów) i jej oddziału we Lwowie, Uniwersytetu Wiedeńskiego (Austria), Słoweńskiej Akademii Nauki i Sztuki w Ljublanie (Słowenia), Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja), Uniwersytetu Łomonosowa w Moskwie, Uniwersytetu w Kazaniu, Wołgogradzie, Syberyjskiego Uniwersytetu w Krasnojarsku (Federacja Rosyjska), umożliwił pracownikom Wydziału Filologicznego UŁ uczestnictwo w wielu wspólnych przedsięwzięciach o charakterze naukowym i dydaktycznym. Pełnił w Uniwersytecie Łódzkim również funkcje na szczeblu centralnym – był członkiem Senatu UŁ, członkiem Komisji Statutowej i Komisji ds. Badań Naukowych przy Senacie UŁ.

Profesor Sławomir Gala bardzo cenił sobie możliwość współpracy z organizacjami pozauczelnianymi, służącymi nauce i jej upowszechnianiu. Był m.in. członkiem Komisji Dialektologicznej i Komisji Onomastycznej Komitetu Językoznawstwa PAN, pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Językoznawczej Oddziału Łódzkiego Polskiej Akademii Nauk, należał do Komisji Dialektologicznej Międzynarodowego Komitetu Sławistycznego. W latach 2005–2006 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Zarządu Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. Przez ponad 25 lat związany był z Łódzkim Towarzystwem Naukowym, gdzie angażował się w wiele przedsięwzięć naukowych, dydaktycznych i wydawniczych. W ostatnich latach pełnił funkcję przewodniczącego Wydziału I – Językoznawstwa, Nauki o Literaturze i Filozofii, a także (od 2002 roku) – redaktora naczelnego czasopisma „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”.

Za swoje osiągnięcia naukowe, organizacyjne i dydaktyczne Prof. Sławomir Gala był wielokrotnie nagradzany: dwukrotnie nagrodą Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki III stopnia (1977, 1986) i wielokrotnie nagrodami Rektora UŁ, nagrodą naukową ŁTN (2011) oraz wyróżniany wysokimi odznaczeniami państwowymi i resortowymi, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem w Służbie Społeczeństwa i Nauki, Medalem KEN. W maju 2013 roku otrzymał Medal Universitatis Lodzensis Merentibus (Za szczególne zasługi dla Uniwersytetu Łódzkiego).

Profesor Sławomir Gala odszedł niespodziewanie 11 grudnia 2013 roku, pozostawiając po sobie znaczący w polskiej lingwistyce dorobek naukowy, niezrealizowane plany nowych projektów naukowych i dydaktycznych. I pamięć – o Człowieku, wiernym idei universitas, oddanym całym sercem nauce polskiej. Jego nagła śmierć poruszyła do głębi nie tylko jego najbliższych współpracowników, uczniów i przyjaciół, ale także wielu językoznawców z polskich i zagranicznych środowisk naukowych.

* * *

Tematyka tekstów zebranych w niniejszym tomie odzwierciedla, do pewnego stopnia, rozległość zainteresowań naukowych Profesora Sławomira Gali, a ich autorzy reprezentują (oprócz środowiska łódzkiego) ośrodki i filologie, z którymi Profesor często współpracował.

Artykuł **Edwarda Brezy** jest kolejną częścią opracowania obszerniejszego tematu, w którym autor omawia imiona męskie rzadziej występujące wśród obywateli polskich (Polaków i cudzoziemców z obywatelstwem polskim). Podstawą doboru imion jest *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, obejmujący stan na rok 1994, opublikowany przez R. Rymuta w Krakowie w roku 1995. W prezentowanej części opracowane zostały wybrane imiona pochodzenia hebrajskiego (m.in. *Lach, Lajzer*); greckiego (*Lars, Larys, Larysa*); łacińskiego (m.in. *Labrini, Lalek, Laurencjusz, Laurencja, Lawinia*); germańskiego (m.in. *Lajb, Lejb, Lam, Lambert, Lolek, Lenard, Leonard*); słowiańskiego (*Laco, Lada, Ladie, Ladislao, Ladisław*).

Marek Cybulski przedstawia formy adresatywne, które w średniopolszczyźnie (XVI–XVIII w.) miały niską frekwencję tekstową. Autor wyróżnia cztery czynniki mające wpływ na niską frekwencję: czynnik chronologiczny (forma jako relikty stanu panującego wcześniej albo zapowiedź stanu nowopolskiego), geograficzny i społeczny (forma używana w regionie lub warstwie społecznej o niskim prestiżu) oraz gatunkowy (forma używana w codziennych, potocznych rozmowach, które nie miały odpowiedniej reprezentacji w piśmiennictwie).

Feliks Czyżewski, nawiązując do zainteresowań Profesora Sławomira Gali, podejmuje zagadnienie pogranicza językowego, na przykładzie antroponimii południowego Podlasia. Poddane analizie, wyekscerpowane z inskrypcji nagrobnych, nazwy osobowe odzwierciedlają historyczne przemiany społeczno-kulturowe i polityczne, jakie zaszły na przestrzeni XIX i XX wieku na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim. Zasób antroponimów, ich grafia i język, cechy prozodyczne i morfologiczne świadczą o różnorodności wyznaniowej i społecznej mieszkańców południowego Podlasia oraz o zmianach językowych, zachodzących w lokalnych wspólnotach.

Stanisław Dubisz omawia kategorię „pokolenia” w dialektologii. Termin ten w naukach społecznych i humanistycznych ma dwa podstawowe konteksty znaczeniowe: generacyjno-społeczny i generacyjno-kulturowy. W odniesieniu do badań dialektologicznych, poczynając od przełomu XIX i XX w., ma zastosowanie przede wszystkim ten pierwszy – zarówno w diachroniczno-retrospektywnym, jak i statystyczno-socjologicznym profilu badawczym. Kryterium pokolenia ma

charakter zewnętrznójęzykowy, jednakże znajduje odzwierciedlenie w stratyfikacji mowy nosicieli systemów dialektalnych. Kryterium to wprowadził do badań dialektologicznych paradygmat młodogramatyczny, a w 2. połowie XX w. zweryfikowała pozytywnie jego przydatność metodologia socjolingwistyczna.

Stanisław Gajda podejmuje temat gwary w opozycji do języka literackiego. Autor zauważa, iż zjawiska i procesy obecne we współczesnej rzeczywistości językowej skłaniają do stawiania tez o śmierci gwar i języka literackiego. Obie tezy upraszczają złożoność językowego świata. Gwary i język literacki zmieniają swoją postać oraz wzajemne relacje. Stratyfikacyjny model rzeczywistości z dominującym językiem literackim ustępuje sieciowemu modelowi zdemokratyzowanej przestrzeni dyskursywnej.

Irena Jaros zajmuje się przydatnością mikrotoponimów do badań słowotwórstwa gwarowego. Autorka na przykładzie kilku zjawisk językowych z zakresu wariantowości i tautologii słowotwórczej, występujących w przymiotnikowych nazwach terenowych i apelatywach gwarowych, przedstawia sposób wykorzystania mikrotoponimów do badań słowotwórstwa gwarowego. Wskazuje, że analiza nazw własnych obiektów niezamieszkanich, w których struktury zostały włączone bez zmian przymiotniki pospolite, może uzupełnić naszą wiedzę na temat zróżnicowania słowotwórczego polskiego obszaru dialektalnego oraz wydobyć archaiczne struktury apelatywne, które aktualnie w gwarach występują śladowo lub nie występują w ogóle.

Halina Kurek omawia nekrolog jako typ tekstu dokumentującego przemiany współczesnej polszczyzny. Autorka omawia zagadnienie ograniczania fleksji nominalnej na przykładzie nominatywizacji nazwisk. Materiał badawczy pochodzi z tekstów nekrologów i zwrotów kondolencyjnych publikowanych w „Dzienniku Polskim” od stycznia 2008 roku do końca września 2014 roku, ale w opracowaniu uwzględnione są tylko te nekrologi, w których pojawiły się nieodmienione formy imion i/lub nazwisk jednoczłonowych. W szczególności przedmiotem rozważań są: imiona i nazwiska żeńskie oraz imiona i nazwiska męskie w liczbie pojedynczej. Analiza zebranego materiału prowadzi autorkę do konkluzji, że masowe „odfleksyjnianie” nazwisk w nekrologach nie wpływa negatywnie na proces komunikacyjny i prawidłowy odbiór publikowanych tekstów, ponieważ wykładnikami formy fleksyjnej całego związku są: odmienione imię oraz inne dopełnienia leksykalne, dzięki którym tekst nekrologu zyskuje jednoznaczną charakterystykę składniową.

Przedmiotem opracowania **Haliny Pelcowej** jest próba przedstawienia wzajemnych relacji między dialektologią i onomastyką jako bliskimi sobie dziedzinami badawczymi, które wspierają się i uzupełniają, ale nie są tożsame.

Omawiając związki obu dyscyplin, autorka rozważa problem bliskości i odległości metodologicznej oraz komplementarności w zakresie gromadzenia i opisu materiału, stwierdzając jednocześnie, że pewne zjawiska wymykają się jednoznacznej klasyfikacji, tworząc obszar pograniczny, z płynnością i elastycznym oscylowaniem między tym, co tradycyjnie należy do onomastyki lub do dialektologii. Zaliczyć tu można m.in. trudności w jednoznacznym rozgraniczeniu mechanizmów procesów onomazjologicznych, kłopoty z kwalifikacją zoonimów i fitonimów, problem oddziaływania na siebie *nomen appellativum* i *nomen proprium*, a także chrematonimy sytuujące się na granicy obu dyscyplin.

Roman Sadziński koncentruje się na swoistej dyglosji mowy i pisma. Jak zauważa, obydwa media języka – mowa i pismo – są na poziomie *langue* alternatywne, co stanowi o ich parytecie w gramatyce systemowej, gdzie liczą się jedynie cechy dystynktywne *sans termes positifs* (za Ferdinandem de Saussure). Natomiast na poziomie *parole* pozostają one często w relacji komplementarnej, jako że w pierwszym wypadku mamy do czynienia z „językiem kontaktu”, językiem dialogu otwartym na kompromis, w drugim zaś z „językiem dystansu” bez sprzężenia zwrotnego, językiem dominacji, autorytetu i wyłącznego depozytu prawdy. Dlatego dochodzenie prawdy materialnej w prawnym rozumieniu tego słowa możliwe jest dopiero poprzez interakcję obydwu komplementarnych form języka. W artykule ukazany jest rozziw między tymi dwoma prawdami na przykładzie dialektyki Franza Kafki, który szuka *modus vivendi* między determinizmem, niepozostawiającym rzekomo żadnego wyboru, a realnym życiem i jego niezbywalnymi prawami.

Tekst **Jana Sosnowskiego** dotyczy imion dwuczłonowych w historii języka polskiego i rosyjskiego. Jak zauważa autor, w średniowieczu – zarówno w okresie przedpiśmiennym, jak i w ciągu kilku wieków po przyjęciu chrześcijaństwa – imiona dwuczłonowe (złożone) stanowiły bardzo aktywny i rozpowszechniony element nazewnictwa osobowego Słowian. W artykule omówiona została budowa i rola imion dwuczłonowych w dawnej polszczyźnie i dawnej ruszczyźnie. Autor skupił się na aktywnym udziale imion dwuczłonowych w rozwoju nazewnictwa osobowego staropolskiego i staroruskiego, do badań zastosował ujęcie konfrontatywne z uwzględnieniem aspektu społecznego. W konkluzji zauważa, że renesans dawnego imiennictwa, a szczególnie nazw dwuczłonowych, miał miejsce w XIX wieku. Mimo to już nigdy później imiona dwuczłonowe nie okazały się tak popularne jak w staropolszczyźnie i w dawnej ruszczyźnie.

Artykuł **Piotra Stalmaszczyka** omawia konstrukcje deminutywne w języku irlandzkim oraz w irlandzkiej odmianie języka angielskiego. W języku staroirlandzkim występowało kilka sufiksów deminutywnych, we współczesnym ir-

landzkim produktywny jest jedynie przyrostek *-ín*. W irlandzkiej odmianie języka angielskiego obecne są zapożyczenia irlandzkie z tym elementem (np. *boreen* ‘ścieżka’) oraz formy hybrydalne, gdzie do podstawy angielskiej dodawany jest przyrostek *-een* (np. *girleen* ‘dziewczę’, *boyeen* ‘chłopaczek’, *maneen* ‘człowieczek’), które – co bardzo charakterystyczne – odnotowane zostały również w słownikach irlandzkich odmian regionalnych języka angielskiego.

Artykuł **Krystyny Szcześniak** dotyczy obecności kaliny (*Viburnum*) w kulturze, zwyczajach, lecznictwie ludowym i oficjalnej medycynie Słowian. Materiały wyekscerpowane z tomu 40. prac Oskara Kolberga, zatytułowanego *Mazury Pruskie*, pokazują jej szczególne miejsce wśród Słowian wschodnich, przede wszystkim Ukraińców, choć zanotowano również jej obecność w Bułgarii, Czechach i Słowacji oraz Polsce. Ze względu na bogatą kolorystykę (biel kwiatów, zieleń liści oraz krwista czerwień koralii jesiennych), wpisuje się ona w bogatą symbolikę barw, otoczona jest wieloma legendami i podaniami. Wszystkie elementy tego krzewu (kora, liście, korzenie, kwiaty i owoce) wykorzystywane są w całej Słowiańszczyźnie w medycynie ludowej i oficjalnej – w postaci soku, odwarów, naparów i nalewek oraz herbaty lub kawy.

Elżbieta Umińska-Tytoń poświęciła swój tekst nazwom osobowym ludności żydowskiej Działoszyna w XIX-wiecznych metrykach. Jak zauważa autorka, antroponimia Żydów była dotąd przedmiotem zainteresowania przede wszystkim na terenach wschodniego pogranicza, natomiast brakuje w literaturze przedmiotu opracowań materiału z pozostałych obszarów Polski. Tym cenniejsze wydają się zachowane zapisy metrykalne z terenu Polski centralnej, z miasteczka Działoszyn. Z dokonanego przez autorkę przeglądu materiału onomastycznego wynika, że w drugiej dekadzie XIX wieku Żydzi w Działoszynie nie posługiwali się jeszcze nazwiskiem rozumianym jako dziedziczne miano rodowe. Podstawą formuły identyfikacyjnej było imię własne oraz imię ojca (w zgromadzonym materiale nie dostrzeżono matronimów).

Artykuł **Bogdana Walczaka** dotyczy chrematonimii, uznawanej przez autora za współcześnie najbardziej dynamiczną kategorię nazw własnych. Autor zwraca uwagę na paralele między chrematonimią a apelatywnym zasobem leksykalnym języka. Oba te obszary podlegają w największym stopniu internacjonalizacji i globalizacji. Opinie o współczesnym apelatywnym zasobie leksykalnym autor opiera głównie na wynikach swoich wcześniejszych prac, natomiast opinie o współczesnej chrematonimii – na monografii Artura Gałkowskiego *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim* (Łódź, 2008).

Tekst **Bogusława Wyderki** stanowi przyczynek do opisu rozwoju śląskiego słownictwa gwarowego. W literaturze poświęconej charakterystyce śląskiej leksyki gwarowej brakuje omówień etymologicznych, które pokazywałyby jej powiązania i różnice genetyczne ze słownictwem dialektów sąsiednich oraz procesami ogólnosłowiańskimi. Zawarta w artykule analiza kilkunastu leksemów ilustruje wielość i złożoność procesów rozwojowych, jakim podlegała śląska leksyka gwarowa. Odnotowujemy tu archaizmy (*belknąć, belknyć*), formalny i semantyczny rozwój regionalizmów (*belkocić, bierkownica* i synonimy, *bierka, bierny, bierus, branka, bogabojny*), oddziaływanie sąsiednich gwar małopolskich na gwary śląskie i odwrotnie (*bierce, bierco*), zapożyczenia z różnych odmian polszczyzny i ich swoisty rozwój (*bogomyślny, beresić, bereśnik, bereśniczka*).

* * *

Z inicjatywą wydania tego tomu, będącego wyrazem pamięci o Profesorze, wystąpiła Komisja Językoznawcza Oddziału Łódzkiego Polskiej Akademii Nauk oraz Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego. Edycja tomu nie byłaby jednak możliwa bez życzliwego udziału Autorów zamieszczonych tekstów, którym redaktorzy składają serdeczne podziękowania. Jesteśmy również wdzięczni Prof. Krystynie Kleszczowej za szereg uwag recenzyjnych.

Piotr Stalmaszczyk
Komisja Językoznawcza
Polska Akademia Nauk Oddział w Łodzi
Wydział Filologiczny UŁ

Irena Jaros
Katedra Dialektologii Polskiej i Logopedii
Wydział Filologiczny UŁ